

EUROKONWERSATORIA

Koordynatorka: Joanna Różycka-Thiriet

2. konwersatorium

j.rozycka@schuman.pl

16 listopada 2022 r.

Temat: Rosja-Ukraina-Unia Europejska

Nasz gość:

- dr Daniel Szeligowski, kierownik programu Europa Wschodnia w Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych

SŁOWNICZEK PRZETRWANIA

Sankcje – sankcje to narzędzie w arsenale polityki zagranicznej. Mają prowadzić do zmiany polityki danego państwa lub instytucji bądź do zmiany zachowania danych jednostek. Do nałożenia jakichkolwiek unijnych sankcji potrzeba jednomyślności w Radzie Unii Europejskiej. O pierwszych sankcjach wobec Rosji zdecydowano w marcu 2014 r. w związku z jej agresją na Ukrainę oraz aneksją Krymu i Sewastopola (przyłączono je do Rosji 18 marca 2014). Z biegiem czasu restrykcje były rozbudowywane. Obejmowały m.in. sankcje wobec osób i podmiotów za działania przeciwko suwerenności, niepodległości i integralności Ukrainy (zamrożenie aktywów i zakaz wjazdu do UE), ustanowiono ograniczenia w relacjach handlowych ze Sewastopolem i Krymem (np. zakaz importu do UE), były też sankcje gospodarcze wymierzone w pewne sektory (np. zakaz handlu bronią i towarami podwójnego przeznaczenia, które mogą zostać wykorzystane do celów wojskowych), nałożono sankcje na podmioty, które były zaangażowane w budowę mostu między Krymem i Rosją. Po ataku na Ukrainę 24 lutego zakaz wjazdu, zamrożenie aktywów, zakaz dostarczania środków finansowych dotyczy już 1239 osób (w tym prezydenta Władimira Putina, szefa MSZ Siergieja Ławrowa, członków Dumy czy mera Moskwy) oraz 116 podmiotów. Przyjęto 8. pakietów sankcji uderzających np. w rosyjski sektor finansowy takich jak zakaz udzielania jakichkolwiek pożyczek i nabywania papierów wartościowych emitowanych przez niektóre rosyjskie banki (w tym bank centralny) i rząd, zakazano dostarczania do Rosji banknotów euro, wyłączono część rosyjskich banków z systemu SWIFT, co utrudnia prowadzenie międzynarodowych operacji finansowych. Zakazano też eksportowania pewnych technologii rafineryjnych, eksportu do Rosji samolotów i ich części, a także naprawiania i konserwacji samolotów. Zamknięto unijne niebo dla rosyjskich maszyn, w tym prywatnych. Zaostrzono kontrolę wywozu towarów podwójnego przeznaczenia (np. dronów i oprogramowania do nich i do urządzeń szyfrujących,

CO MÓWIĄ LICZBY?

Terytorium Rosji jest 4 razy większe niż UE, ale unijna populacja jest 3 razy większa niż rosyjska. Przed wybuchem wojny PKB Unii Europejskiej wynosiło 13 bilionów euro, a Rosji tylko 1,39 bln. PKB UE stanowiło 16% światowego PKB, a Rosji jedynie 3,2%. Dodatkowo PKB na głowę mieszkańca Rosji było o ponad 12 000 euro niższe od unijnego. OECD prognozuje, że w 2022 roku rosyjskie PKB spadnie o 5,5 do 9%.

W 2021 roku Rosja była 5. co do wielkości partnerem handlowym UE (5,8% handlu towarowego). Dla Rosji Unia była najważniejszym partnerem. Zaś handel towarowy UE-Rosja opiewał na 257,5 bilionów euro. Unia importowała głównie paliwa kopalne (stanowiły aż 62% przywozu), stal i żelazo, drewno, nawozy oraz miała znaczny deficyt w tej wymianie handlowej. Z kolei eksport z Unii stanowiły głównie maszyny i sprzęt, samochody, farmaceutyki, elektronika i plastik.

Według Międzynarodowego Funduszu Walutowego w tym roku rosyjski import spadnie ogólnie w stosunku do 2021 o 25,4%, a eksport o 17,2%. Natomiast według Banku Światowego import spadnie o 35,2%, a eksport o 30,9%.

półprzewodników i zawansowanej elektroniki). Oprócz tego zawieszono nadawanie na terenie UE rządowych mediów Russia Today i Sputnik, które szerzyły dezinformację. 6 października 2022 r. Rada przyjęła 8. pakiet sankcji (m.in. utrudnienia w transporcie rosyjskiej ropy do państw trzecich, zakaz importu wyrobów stalowych z Rosji; restrykcje obejmują też import papieru, papierosów, tworzyw sztucznych, kosmetyków, kamienie i metale szlachetne z Rosji). Wkrótce ma zostać przyjęty kolejny pakiet. Osobne sankcje spadły na Białoruś oraz na Iran (Rosjanie używają irańskich dronów).

Wniosek o członkostwo w UE – Ukraina oficjalnie go złożyła 28 lutego 2022 roku. Zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej o członkostwo w UE może się ubiegać kraj europejski. Kandydat do członkostwa musi posiadać stabilne instytucje gwarantujące demokrację, państwo prawa, prawa człowieka i ochronę mniejszości; posiadać funkcjonującą gospodarkę rynkową zdolną do rywalizowania na unijnym rynku; być zdolny do skutecznego wypełniania zobowiązań wynikających z członkostwa. Państwo kandydujące musi być w stanie przyjąć dorobek prawny UE i musi się nastawić się na przyjęcie euro. Są to tzw. **kryteria kopenhaskie**. Warunkiem przyjęcia nowego państwa jest także gotowość na rozszerzenie ze strony samej Unii. Obecnie status **państw kandydujących** mają Albania, Macedonia Północna, Mołdawia, Serbia, Czarnogóra, Turcja i Ukraina (ta ostatnia od 23 czerwca br.), a **potencjalnymi kandydatami** są Kosovo oraz Bośnia i Hercegowina. Posiadanie statusu kandydata nie jest równoznaczne z rozpoczęciem **negocjacji akcesyjnych** - zanim dany kraj stanie się członkiem UE, prowadzone są negocjacje dotyczące warunków jego przystąpienia (odbywają się w ramach tzw. **konferencji międzyrządowych**). Tempo negocjacji zależy od tego, jak szybko dany kraj dostosowuje się do prawa UE. Negocjacje toczą się w 35 rozdziałach. Ich owocem jest **traktat akcesyjny**, który musi zostać ratyfikowany przez kraj kandydujący, państwa członkowskie i uzyskać aprobatę Parlamentu Europejskiego.

DOBRE POWIEDZIANE – FRAZA DNIA

Wszyscy pamiętamy ten tragiczny dzień pod koniec lutego. (...) Od tej chwili cała nasza Unia stanęła na wysokości zadania. Piętnaście lat temu, kiedy uderzył w nas kryzys finansowy, znalezienie trwałych rozwiązań zajęło nam lata. Dekadę później, kiedy wybuchła globalna pandemia, potrzebowaliśmy zaledwie paru tygodni. W tym roku zaś, gdy tylko rosyjskie wojska przekroczyły ukraińską granicę, byliśmy zjednoczeni i zdeterminowani, a nasza reakcja – natychmiastowa. (...) Powiedzmy sobie jasno: stawka jest wysoka. (...) To wojna o naszą energię, naszą gospodarkę, nasze wartości; wojna o naszą przyszłość. Walka autokracji z demokracją. Jestem przekonana, że dzięki naszej odwadze i solidarności Putin przegra, a Europa zwycięży. (...) Dziś odwaga ma imię, a jej imię to Ukraina. Odwaga ma oblicze, a są nim Ukraińcy i Ukrainki, przeciwstawiający się rosyjskiej agresji. (...) Od pierwszego dnia Europa stoi po stronie Ukrainy. Wspomagając ją bronią. Środkami finansowymi. Gościnnością dla uchodźców. Oraz najostrzejszymi sankcjami, jakie świat kiedykolwiek widział. Rosyjski sektor finansowy ledwo żyje. Odcięliśmy 3/4 rosyjskiego sektora bankowego od rynków międzynarodowych. Prawie 1000 przedsiębiorstw międzynarodowych opuściło kraj. Produkcja samochodów spadła o 3/4 w porównaniu z ubiegłym rokiem. Samoloty Aeroflotu są uziemione, ponieważ nie ma już części zamiennych. Rosyjskie wojsko wyjmuje czipy ze zmywarek i lodówek, aby naprawić swój sprzęt wojskowy, ponieważ nie ma już półprzewodników. Rosyjski przemysł jest wyniszczony. (...) Drużyna Europy zapewniła dotychczas pomoc finansową w wysokości ponad 19 mld euro. Nie licząc udzielonego wsparcia wojskowego. W marcu przyłączyliśmy Ukrainę z powodzeniem do naszej sieci energetycznej. Miało to nastąpić w 2024 r. Lecz dokonaliśmy tego w 2 tygodnie. (...) Zawiesiliśmy już cła od towarów importowanych z Ukrainy do UE. Wprowadzimy Ukrainę do naszego europejskiego obszaru bezpłatnego roamingu. (...) Nauczka, którą wyciągniemy z tej wojny: powinniśmy byli słuchać tych, którzy znają Putina. (...) Głosy te mówiły nam od lat, że Putin się nie zatrzyma.

- fragment dorocznego orędzia o stanie Unii ogłoszonego przez przewodniczącą Komisji Europejskiej Ursulę von der Leyen przed Parlamentem Europejskim 12 września (ostatnie w tej kadencji). Znaczna część wystąpienia została poświęcona wojnie w Ukrainie i jej konsekwencjom np. gospodarczym i energetycznym. Na zakończenie przewodnicząca wspominała o dwóch wolontariuszkach z Polski, które organizowały pomoc dla uchodźców na Dworcu Centralnym w Warszawie (były obecne na sali, podobnie jak żona prezydenta Ukrainy – Ołena Zełenska).